

▶ 3 минулого української державності ◀

ГАЛИЧ ПІД КОРОЛІВСЬКОЮ КОРОНОЮ

(ЗАКІНЧЕННЯ. Початок у номерах
за 12, 19 листопада)

Віктор ІДЗЬО

В. ІДЗЬО

Князь Данило Романович із волинським полком у Галичі готувався до тривалої оборони міста. Поки князь Мстислав знову збирав військо, військо короля Коломана підступило до Галича і поблизу нього відбулась битва. Волинському князю Данилові вдалося на якийсь час зупинити просування військ галицького короля Коломана, передові загони якого змушені були навіть відступити. Але коли князь Данило перейшов у наступ, з'ясувалося, що у нього замало сил проти численного супротивника, і він почав відходити в бік міста. Коломан усім своїм військом обступив Галич і тримав його в облозі до кінця осені.

Князь Мстислав, знаючи, що місто ще тримається, зібрав нове військо і вирушив на допомогу. Коломан, дізнавшись про похід князя Мстислава, зняв облогу Галича і виступив на князя Мстислава. Ця військова операція застала Мстислава неготовим до битви і йому довелося втікати.

Керівництво обороною міста підвщило авторитет князя Данила, що не подобалося його тестеві князю Мстиславу та його боярському оточенню. Данило міг ще довго захищати місто, але бояри вирішили, щоб Галич краще дістався галицькому королю Коломану, ніж волинському князю Данилові, і наполягли, щоб князь Мстислав повелів зятєві здатися. Виконуючи волю тестя, волинський князь Данило разом із воєводами Дмитром і Глібом Зеремійовичем, пробившись крізь військову облогу, поспішив на об'єднання з Мстиславом.

У підсумку політичні суперечності між руськими князями призвели до повторного утвердження короля Коломана у Галичині та відновлення Галицького королівства. У жовтні—грудні 1219 року Коломан у супроводі сильного коаліційного війська знову вступив у Галич. Утвердившись політично, контролюючи всю територію від Перемишля до Дунаю, Галицьке королівство розпочало експансію на Волинь.

Руські князі, дізнавшись про нові претензії галицького короля Коломана і небезпеку втратити Волинь,

СУЧАСНИЙ ПАМ'ЯТНИК КОРОЛЮ ГАЛИЧНИНИ КОЛОМАНУ І В ГЕДЕЛЛІ (УГОРЩИНА)

об'єдналися для боротьби з Галицьким королівством. За джерелами, використаними В. Татищевим, вони зібрали 50 тисяч воїнів і запросили 25 тисяч половців.

Довідавшись про похід руських князів, галицький король Коломан відправив посланців в Угорщину і Польщу по допомогу. На це угорський король і польський князь прийшли з великими військами.

23 травня 1221 року об'єднані сили Данила Галицького і Мстислава Удатного в кривавій битві розбили військо Галицького королівства під командуванням короля Коломана біля Галича. За опрацьованими В. Татищевим джерелами, в цій жорстокій битві між ними й об'єднаними руськими силами було вбито 20 тисяч угрів, полонено більше, ніж їх могло утекти. Король Коломан втік у Галич і закрився в ньому.

По битві руські князі пустили половців за уграми і поляками, а самі з усіма полками обступили Галич і тримали його в облозі 17 днів, щоденно намагаючись взяти штурмом, перекопали річку і відвели від міста воду. Раптом у місті сталася велика пожежа, а облога тривала. Король Коломан, шукаючи порятунку, вислав знатних мужів просити миру. Порадившись, руські князі вирішили підписати мирний договір з умовою, що галицький король Коломан і його батько угорський король Андрій II навечно відречуться від Галича й заплатять за збитки 75 тисяч фунтів чистого срібла, тобто 15 тисяч гривень. А доки не заплатять, доти галицький король Коломан з дружиною Саломеєю будуть полоненими великого князя. Однією з умов договору було звільнення полонених з обох боків, а латинських попів, через яких загинуло

багато галичан, віддали на суд галицькому єпископові.

Король Коломан, підтвердивши усе це клятвою, звелів відчинити ворота і потрапив у полон. Під посиленою охороною його разом із дружиною Саломеєю відправили в Торчеськ. Угорський король Андрій II, щоб визволити сина з полону, мусив розпочати переговори.

Від галицького короля до хорватського герцога

За свідченням Руського літопису від 1221 року, «прийшли у Київ послы угорського короля і привезли до великого князя договірне срібло та великі дарунки. А угорський король надіслав дружнього листа з проханням відпустити його сина, переконуючи великого князя, що він і його діти підписаний між королем і великим князем договір

ЦЕНТРАЛЬНА ЧАСТИНА МІСТА ГАЛИЧА В ЕПОХУ УТВОРЕННЯ ГАЛИЦЬКОГО КОРОЛІВСТВА НА ПОЧАТКУ XIII СТОЛІТТЯ

повністю виконують. Князь великий і його діти, прийнявши послів, як годиться, послав свого сина в Торчеськ і велів з честю і всякими потребами провести до угорського кордону короля Коломана зі всіма його пожитками. Взнявши срібло, великий князь залишив собі тільки третину, дві частини розділив і розіслав усім князям. І так сидів галицький король Коломан у Торчеську рік і два місяці». Коли він прибув до Галича, князь Мстислав прийняв його з честю, а згодом видав свою дочку Марію заміж за угорського королевіча Андрія, брата Коломана. Повернувшись із полону в Угорщину, король Коломан став хорватським і славонським герцогом.

11 квітня 1241 року разом із старшим братом — угорським королем Белою IV галицький король Коломан з усіма галицькими боярами брав участь у битві з монголо-татарською ордою хана Батия. Від отриманих на полі битви важких ран він у травні-червні 1241 року помер у Загребі.

Королівське честолюбство

Польські і литовські хроніки стверджують, що, зайнявши Галич,

князь Мстислав через честолюбство «вінчався Коломановою короною на короля Галичини». Галицький дослідник XI століття Д. Зубрицький зазначав, що князь Мстислав, удруге заволодівши галицьким престолом, задля того, щоб сусідні західні володарі не зазіхали на Галичину, вирішив зрівнятися з ними і коронувати себе золотою короною Коломана, прийнявши титул «царя галицького».

Однак боротьба за королівський трон у Галичі на тому не закінчилася, як і угорські претензії на Галичину.

Син Андрія II угорський король Бела IV, правління якого тривало з 1235 по 1270 рр., за життя свого брата, помазаного Папою Інокентієм III галицького короля і на той час хорватського герцога Коломана I надалі продовжував східну політику свого батька.

Король Бела IV не ставив щодо правління в Галичині у свої політичні розрахунки волинського князя Данила і сподівався силою військової коаліції католицьких держав повернути галицьку королівську корону його законному володареві інtronізованому Папою Римським Інокентієм III галицькому королю Коломану. Однак цієї мети так ніколи і не було досягнуто.

На значення Галицького королівства для Угорщини вказує те, що в ієрархії Угорського королівства другим за значенням і політичною вагою був титул галицького короля Коломана I.

Цю політичну ідею після злучення Галичини, Волині та Київщини 1238 року в єдину Руську

державу, а 1253 року — в Руське королівство втілював у життя визначний володар староукраїнської держави Данило Романович Галицький, який використав західноєвропейський політичний та релігійний проект утворення Галицького королівства у своїй європейській політиці.

Після офіційної коронації Папою Римським Інокентієм IV Данила на короля Русі його держава стала відома в Європі як Руське королівство.

Так чи інакше утворення Галицького королівства в епоху правління могутніх галицьких бояр за участі західноєвропейських союзників, Папи Римського Інокентія III, угорського короля Андрія II та польського князя Лешка у 1215-1221 роках є цікавим історичним фактом в історії Галичини 800-літньої давності.

Отже, утворене Папою Римським Інокентієм III в 1215 році Галицьке королівство як державне політичне утворення західноєвропейського типу, що долучилося до Союзу католицьких держав Європи, стало найвищим державним та культурно-релігійним елементом давньоукраїнської держави, що увійшло в українську історичну та державну традицію, яка не загубилася у вирі 500-літньої європейської історії та у XVIII ст. була відновлена імператорами Священної Римської імперії — 1772 року після розпаду Польського королівства.

ГЕРБ ВІДНОВЛЕНОГО У XVIII СТОЛІТТІ ГАЛИЦЬКОГО КОРОЛІВСТВА СВЯЩЕННОЮ РИМСЬКОЮ ІМПЕРІЄЮ

28 листопада у Львівській обласній універсальній науковій бібліотеці (пр. Т. Шевченка, д. 13) Інститут Східної Європи Університету «Львівський Ставропігон» спільно з бібліотекою проведуть міжнародну наукову конференцію «Галицьке королівство: найвище державне сходження Карпато-Дністровської цивілізації», яка присвячена 800-літтю від часу заснування Папою Римським Інокентієм III у 1215 році Галицького королівства (1215—2015 рр.). На конференції буде обговорено роль Галицького королівства в унійних процесах в Європі та подальший вступ Русі-України в Союз католицьких держав. Також відбудеться презентація монографії В. Ідзя «Галицьке королівство: найвище державне сходження Карпато-Дністровської цивілізації».

Новини світу

МЗС НІМЕЧЧИНИ ФІНАНСУЄ УКРАЇНІСТИКУ В УНІВЕРСИТЕТІ ГРАЙФСВАЛЬДА

В університеті Грайфсвальда завдяки гранту МЗС Німеччини буде відроджено кафедру українистики. Цей університет — єдина вища школа в Німеччині, де можна вивчати і досліджувати українську мову і культуру. Україністиці після кількох десятиліть тут загрожувало закриття, тому протягом останніх місяців викладачі, студенти і науковці з усієї Німеччини домагалися збереження цієї спеціалізації та збрали під відповідною петицією тисячі підписів. Коментуючи рішення про виділення коштів на вивчення української мови й культури, міністр закордонних справ Ф.-В. Штайнмаєр наголосив, що Німеччина з огляду на кризу в сусідніх країнах, як ніколи, потребує ґрунтовних знань про Україну. Загалом протягом наступних десяти років на це буде надано 1,6 млн. євро.

ПОЛЬСЬКІ КОНДИТЕРИ ЗАНЕПОКОЄНІ ЗРОСТАННЯМ ІМПОРТУ УКРАЇНСЬКИХ СОЛОДОШІВ

Експансія ласощів з України призводить до того, що польським виробникам стає дедалі складніше, бо ціни на продукти зі сходу кордону на 30–40 відсотків нижчі від польських. Протягом 8-ми місяців ц. р. імпорт солодких продуктів з України збільшився на 426% — до майже 1,5 млн. євро. Українські фірми згідно з правилами ЄС до кінця нинішнього року імпортують ласощі в безмитному режимі.

УКРАЇНА ЗА ФІНАНСОВОЮ ГРАМОТНІСТЮ І ВОЛОДІННЯМ АНГЛІЙСЬКОЮ ВИПЕРЕДЖАЄ РОСІЮ

Очоливши трійку найбідніших країн Європи (із Білоруссю і Молдовою), Україна проте випередила Росію за рівнем фінансової грамотності населення та рівнем володіння англійською мовою як іноземною. Про це свідчать відповідно звіт рейтингового агентства «Standard & Poor's» і Глобального центру дослідження фінансової грамотності та результати дослідження міжнародної тренінгової компанії «Education First». Причому Росія поступилася за показниками фінансово грамотних громадян (36%) Зімбабве і Танзанії. Показник України — 40%, Польщі — 42%, США — 57%, Великобританії — 67%, Швеції — 71%. За рівнем володіння англійською мовою як іноземною Данія поступилася Швеції та Нідерландам першим місцем. У топ-10 також ввійшли Норвегія, Фінляндія, Словенія, Естонія, Люксембург, Польща та Австрія. Україна порівняно з минулим роком значно покращила свою позицію, піднявшись із 44-ї сходинки на 34-ту, і випередила Росію (39).

БІЛЬШЕ ДЕСЯТИ УКРАЇНЦІВ СТАЛИ ДЕПУТАТАМИ ПАРЛАМЕНТУ КАНАДИ

У канадський парламент пройшли понад десять депутатів українського походження. Всі вони є представниками Ліберальної партії і балотувалися на виборчих округах в Онтаріо, Манітоба та Альберті, тобто в провінціях, де найбільша кількість представників української діаспори. Підготував Петро ПАРИПА за інформаціями «УНІАН», «Української правди», «Укрінформу», «Української служби Польського радіо».